گفت‌وگوی «شرق» با فریده شجاعی؛ از استقلال تا فدراسیون فوتبال و ورزش زنان

ویترین ورزش هر کشوری، فوتبال مردان است

افسون حضرتی

فریده شجاعی جز، معدود زنانی محسوب می‌شود که سابقه زیادی در مدیریت ورزش دارد. او در حال حاضر نایب‌رئیس سوم فدراسیون فوتبال و عضو هیئت‌مدیره باشگاه استقلال است. فریده شجاعی که مبهمان ما در دفتر روزنامه «شرق» بود، به سؤالات مختلفی از جمله موضوع برابری جنسیتی در ورزش پاسخ داد. او معتقد است نگاه وزارت ورزش و درراس آن وزیر، به برابری زنان و مردان است. گرچه شواهد و قرائن نشان می‌دهد این برابری آن چنان که باید و شاید اجرائی نمی‌شود و البته او بر این باور است که برای برقراری عدالت جنسیتی، زنان باید خودشان تلاش کنند. در شرایطی که فصل جدید فوتبال ایران به‌تازگی آغاز شده، صحبت‌های او درباره وضعیت استقلال هم قابل توجه است. نکته مهم اینکه مصاحبه پیش از تغییرات اخیر در استقلال و استعفای نظری‌جویباری از سمت مدیرعاملی انجام شده است. ضمن اینکه ایشان از عضویت در هیئت مدیره باشگاه استقلال هم استعفا دادند. خانم شجاعی که جز، مدیران فدراسیون فوتبال است، تأکید کرد هنوز برای فدراسیون‌های بزرگی مثل فوتبال، زنان نمی‌توانند به ریاست دست یابند.

عکس: سپیدا نائی، شرق

چند روز پیش سالروز تولد شما بود. اولین سؤالم این است که زندیاد منصور پورحیدری معجوه چه هدیه‌ای برای روز تولد به شما می‌دادند؟

به نام خدا، من هم عرض سلام و ادب و احترام دارم خدمت همه اهالی ورزش به‌ویژه جامعه فوتبال و زنان ورزشکار. منمونم از اینکه تولد مرا به یاد داشتید. منصور هیچ‌وقت دوست نداشت کاذبو بدهد. یعنی اصلا فرصت نمی‌کرد. حتی اگر سفر هم می‌رفت برای بچه‌ها سوغاتی نمی‌گرفت و پولش را به آنها می‌داد. می‌گفت من خرید نکردم و دوست ندارم. واقعیت هم این است که هیچ‌وقت این کار را نمی‌کرد. برای تولد بچه‌ها مسئولیت کادوخریدن را کردن من می‌انداخت. بیشتر مواقع به من پول می‌داد. می‌گفت هرچه دوست داری بخر.

خدا رحمتشان کند خانم دکتر، خیلی‌ها معتقدند پس از فوت آقای پورحیدری، استقلال پدرش را از دست داده و انگار خیلی هم حرفشان بیراه نیست. همه شاهد هستیم که این سال‌ها واقعا استقلال از آن مسیری که باید در آن قرار داشته باشد، خارج شده است.

در حقیقت باید بگویم که منصور این‌قدر عاشق بود، یعنی یک عاشق فرازمینی، یک عاشق بی‌قیدوشرط و به شکل عجیب و غریبی عاشق استقلال بود و من می‌دانم که هیچ کوتاهی نمی‌کرد. از زندگی‌اش و از همه چیز می‌گذشت که تا آخر استقلال را سر پا نگه دارد. ولی نمی‌شود گفت که الان اگر با این سن و سال بود باز هم می‌توانست خدمتی به استقلال بکند یا نه. ولی به هر حال وجود چنین افرادی به نظر من در بدنه استقلال لازم است و من نمی‌دانم چرا پیش‌کسوتان تیم قدم جلو نمی‌گذارند و ورود نمی‌کنند و دلسوزی همیشگی را ندارند. من فکر می‌کنم منصور خیلی دلسوزی می‌کرد و اگر بود شاید تا آنجا که امکان داشت می‌توانست استقلال را سر پا نگه دارد. ولی باز هم هیچ‌چیزی نمی‌شود گفت، چون به هر حال سن و سال که بالا می‌رود و شرایط زندگی، شرایط بازی و شرایط بازیکنان عوض می‌شود. امروزه می‌دانید که بازیکنان آن عرق و تعصب را نسبت به سابق ندارند و بیشتر مادی شده‌اند. شاید این طبیعی باشد، چون در همه باشگاه‌ها این اتفاق افتاده است. شرایط فرق کرده و شاید اگر هم منصور بود نتیجه نمی‌گرفت. ولی به هر حال فکر می‌کنم افرادی مثل منصور لازم هست که در کنار استقلال باشند. الان هم اگر پیش‌کسوتان جرئت می‌کردند و دخالت‌هایی را داشته باشند و راهنمایی و ارشاد کنند و بخشی از کارها و امور را به دست بگیرند شاید یک تغییرات مثبتی به وجود آمده و استقلال از این بحران خارج شود.

خیلی‌ها معتقدند بحرانی که در استقلال و به‌ویژه در سال‌های اخیر به وجود آمده ناشی از فضای مجازی هست که شاید روی تصمیمات مدیریتی تأثیرگذار بوده. آیا واقعا چنین چیزی صحت دارد؟

به هر حال فضای مجازی یک بخش خوب دارد که خیلی مثبت است. تحولی در دنیا بوده و تکنولوژی پیشرفت کرده و اینکه نمی‌توانیم بگوییم که کلا فضای مجازی منفی بوده. ولی به هر حال یک‌سری مسائل هم ممکن است ناشی از همین فضای مجازی باشد که در دنیا فراگیر است و نمی‌توانیم بگوییم برای استقلال فضای مجازی بحران ایجاد کرده. شاید آن بخش مثبتش را باید در نظر گرفت تا از این بحران خارج شود. به هر حال عواملی هست که دست به دست هم داده تا این مشکل برای استقلال پیش بیاید. ولی من خوش‌بینم و فکر می‌کنم که به هر حال استقلال از این بحران بیرون می‌آید و مشکلاتش حل می‌شود. چالش‌ها از بین می‌رود و استقلال به روزهای قبل برمی‌گردد.

الان شما که در هیئت‌مدیره هستید. دقیقا چه تصمیماتی برای خروج از بحران، اعضای هیئت مدیره باید بگیرند؟ چون می‌دانید احساس می‌شود که تفکیک وظایف در استقلال خیلی مشخص نیست.

ببینید من نمی‌توانم زیاد درباره سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌ها و تصمیم‌سازی‌های استقلال صحبت کنم. چون ما در استقلال سخنگو داریم و از طریق ایشان مسائل تیم و تصمیمات بیان می‌شوند. من فکر می‌کنم هرچه کمتر در این باره صحبت کنم بهتر است. ولی در کل می‌خواهم بگویم که آقای دکتر تاجرنیا یک فرد بسیار شریف، عاقله‌مند و دلسوز برای استقلال هستند و خیلی کارهای منفی انجام داده و راهایی که پیش گرفته منفی بوده. به هر حال ممکن است مشکلاتی، یک‌سری اختلاف‌نظرهایی هم در هیئت‌مدیره باشد یا کسانی با دولت حل کردند و در بدنه هیئت‌مدیره کمتر آن تضاد و اختلاف وجود دارد. ولی در هر مجمعی که شما می‌بینید مشکلاتی هست که واقعا باید با دولت و با تدبیر حل شوند که در استقلال هم اگر مشکلی وجود دارد باید حل شود. ولی مشکل به هر حال از جایی دیگر است. بدشانسی‌هایی وجود داشت، مربی و بازیکن به موقع نتوانستند بگویند اما من فکر می‌کنم به تدریج تیم شکل می‌گیرد و مشکلات حل خواهند شد و استقلال هم روز به روز بهتر می‌شود.

آیا این فرمشکلات در استقلال زیاد هست که از پرداختن به فوتبال زنان غافل شوند؟ یا به هر حال دوست دارند که در کنار تیم بزرگسالان مردان در حوزه زنان هم تیم‌داری کنند؟ البته خاص استقلال نیست؛ مشکلی هست که نکاه برابر به فوتبال زنان و مردان ندارد.

الان در ورزش کشورمان رویکرد عدالت جنسیتی هست. خوشبختانه وزارت ورزش، وزیر ورزش و کمیته ملی المپیک با این رویکرد عدالت جنسیتی به ورزش زنان نگاه می‌کنند و زنان را به ورزش‌کردن تشویق کرده و برای ورزش زنان ارزش قائل هستند. نکته و نگرش منفی وجود دارد چه در بین روسای فدراسیون‌ها، چه وزارت ورزش و همچنین باشگاه‌ها و مخصوصا در فوتبال. همین الان فراگیری AFC قانونی گذاشته که باشگاه‌های کلیک برتر حتما باید یک تیم فوتبال داشته باشند که می‌تواند در لیگ‌های دسته اول، دسته دوم یا لیگ برتر حضور داشته باشند. به هر حال باشگاه‌ها مجبور هستند که تیم‌داری کنند و تیم فوتبالشان را تشکیل دهند. سال گذشته پرسپولیس تیمش دسته یک بود که به لیگ برتر صعود کرد و من شنیدم که بعد از فصل جلو هم دارند و برای قهرمانی آماده می‌شوند. استقلال هم سال گذشته دسته دوم بود که به لیگ دسته اول صعود کرده. استقلال هم فکر می‌کنم تیم خوبی را ساخته که سال آینده امیدوارم به لیگ برتر صعود کند و امسال‌ها دارند آماده شاهد بحث بحرانی خوب و جذاب در بین زنان هم باشیم. اگر در واقع فوتبال در بین خانم‌ها رواج پیدا کند و باشگاه‌ها به این مسئله ورود کنند بدون شک در رشد و توسعه فوتبال زنان بسیار تأثیرگذار است. الان من در هیئت‌مدیره بیشتر برای این مدعا و کار می‌گویم، چون خود فوتبال که در باشگاه تاج سابق بازیکن بودم و از زمان همه رشته‌ها فعال بود و الان هم دوست دارم شرایط به آن موقع برگردد و رشته‌های زنان و مخصوصا در تیم‌ها راه‌اندازی کنیم و از باشگاه‌داری به باشگاه‌داری که اصل استقلال بوده برسیم. خوشبختانه هیئت‌مدیره و آقای تاجرنیا و حتی آقای دکتر شریعتمدار خیلی از این قضیه استقبال کردند و دوست دارند که این اتفاق در بدنه زنان رخ دهد. اصلا مجوز تیم سکتبال در لیگ برتر را از فدراسیون سکتبال گرفتیم و یک تیم بسیار خوبی برای قهرمانی آماده می‌کنیم. تیم فوتبال زنان هم دسته یک هست ولی تیم خوبی بسته شده و برای چند رشته انفرادی هم صحبت کردیم که ان‌شاءالله با توجه به بودجه‌ای که برای ورزش زنان به احتصاص دادند تا سال آینده فوتبال، والیبال و رشته‌های دیگر که خیلی هم خواردار دارند تشکیل شود و اگر این رشته‌ها مخصوصا بین استقلال و پرسپولیس شکل بگیرد، به طور قطع خواردار زیاد خواهند شد و تماشاگرانی که برای تشویق تیم‌هاشان به ورزشگاه خواهند آمد بیشتر شود و رشته‌های ورزشی زنان بین مردم و علاقه‌مندان آنها توسعه پیدا کند، به رشد ورزش زنان کمک بسیار خوبی خواهد شد.

براساس الزامی که ای‌اف‌سی مقرر کرده، الان تیم‌هایی که در لیگ برتر یا لیگ یک و لیگ دو هستند در حوزه زنان تیم فوتبال خود را معرفی کرده‌اند؟

مجبورند که تیم‌داری کنند. تیم‌های لیگ برتری مثل سیاهان و پرسپولیس در لیگ برتر هستند و خیلی از تیم‌ها هم در لیگ یک و دو باری می‌کنند. باید این اتفاق بیفتد وگرنه از سوی ای‌اف‌سی مجوز حرفه‌ای‌گری آنها تأیید نمی‌شود چون می‌دانید که مسئله مجوز حرفه‌ای مطرح است. حتی اگر دوست هم نداشته باشند، خوشبختانه یک توفیق اجباری است و باید این کار را انجام دهند.

صوری نیست؟

نه اصلا. فیفا و ای‌اف‌سی و اتحادهای ورزشی دنیا هستند که اصلا با کسی شوخی ندارند و وقتی یک قانونی را مصوب می‌کنند باید اجرا شود و ایران هم از این قوانین تبعیت می‌کند. اتفاقا وقتی بدنه ورزش کشور موافق ورزش زنان هست و رویکرد عدالت جنسیتی را دنبال می‌کند و معتقد است که خانم‌ها ظرفیت لازم را دارند که ورزش کنند و می‌توانند به‌ایه‌ای مردان حرکت کنند، حتی اگر به آنها توجه بیشتری شود. از مردان هم جلو می‌زنند. شما دوتائن این مسابقات کاپ آسیا دو مقدماتی‌اش را دیدید که دختران به جایزه زنای کردند. جفت تلاش کردند جفت خوب کار کردند تا توانستند از دوره مقدماتی با تمام مشکلاتی که داشتند صعود کرده و به مرحله نهایی راه پیدا کنند. یا تیم فوتسال به جام جهانی صعود می‌کند. این اولین بار است که جام جهانی در دنیا شکل گرفته و برای اولین بار در دنیا مطرح می‌شویم. امیدوارم که حضوری قدرتمند در این مسابقات داشته باشیم. الان اگر اتفاق مهندس تاج بسیار نظرش مثبت است. در حال حاضر که من با شما صحبت می‌کنم حدود چهار ردهٔ سنی ما در اردو هستند. فوتبال و فوتسال بزرگسالان، فوتسال زیر ۱۷ سال و فوتبال زیر ۱۷ سال ارد دوستند و فوتبال جوانان زیر ۲۰ سال عازم مسابقات آسیایی شدند. به هر حال من نایب‌رئیس به‌تنهایی نمی‌توانم کاری بکنم. هرچقدر هم که تجربه داشته باشم هرچقدر هم که علاقه‌مند باشم و قدرت داشته باشم، موفقیت تیم‌ها به نکاه و نگرش مثبت رؤسای فدراسیون‌ها برمی‌گردد که خوشبختانه در فدراسیون فوتبال این اتفاق افتاده.

واقعیتی که وجود دارد. این است که نگاه این قدر برابر نیست؛ یعنی الان تیم فوتبال زنان که به جام جهانی رفته‌اند، وضعیت پاداش‌شان هنوز مشخص نیست. با شش ماه فرصت دارند تا شروع رقابت‌ها، ولی هنوز خبری از بازی‌های تدارکاتی یا اردوهای داخلی و خارجی نیست. هرچند که مخاطب هم به فوتبال مردان بیشتر رفاه دارد. چه در فدراسیون و چه در باشگاه‌ها اولویت و نگاه اول به فوتبال مردهاست. چون فوتبال مردان ویترین ورزشی هر کشور است.

ویترین ورزش هر کشوری من فکر می‌کنم فوتبال مردان است. یک مثالی برای‌تان می‌زنم. من چند سال پیش عضو کمیته بانوان آسیا بودم و مسئول ورزش زنان این همیشه کنار می‌نشست و گله داشت از اینکه تیمش قهرمان جهان در جام جهانی شده بود. آمریکا را شکست داده و تیم مردان ژاپن سوم آسیا شده بود. می‌گفت استقبالی که از تیم مردان شد، به مراتب بهتر از استقبالی بود که از تیم زنان به عمل آمد. یادانی که به مردان برای سومی آسیا داده بودند، به مراتب بیشتر از تیم زنان بود که قهرمان جهان شده بود. پس این نگاه مردانه و اینکه ویترین ورزش یک کشور فوتبال مردان است، فکر می‌کنم در همه کشورها وجود دارد. من مطالعه کردم، خیلی از کشورها رقم و باشگاه‌های‌شان را دیدم، با فدراسیون‌های مختلف در تماس بودم، نگاه، نگاه مردانه است. فقط مختص کشور ما نیست و یک مسئله دیگر هم باید بگویم: درکشور ما این اگر شما بخواهید تیم فوتبال زنان را با فوتبال مردان مقایسه کنید، می‌بینید که کمبودها و مشکلاتی برای زنان وجود دارد. یکی اینکه فوتبال زنان جام جهانی نرفته. درحالی‌که تیم فوتبال مردان چندین بار به جام جهانی رفته و می‌دانید که ای‌اف‌سی و فیفا از تیم‌های صعودکننده حمایت می‌کنند، پول و پاداش می‌دهند و همه هزینه‌ها را به این دو نهاد است. چون دیده شده و جهانی شده‌اند، حامیان مالی کمک می‌کنند و پول به فوتبال مردان تزریق می‌شود. ولی برای زنان این اتفاق نمی‌افتد. ما یکی از مشکلاتی که داریم، نداشتن بخش تلویزیونی است. حامی مالی قدم جلو نمی‌گذارد. هزینه‌ای نمی‌کند که ما به هر حال پاداشی از آن کانال داشته باشیم. من با خیلی صحبت کردم و واقعا هم من فکر می‌کنم ما خودمان این تفکر را با خودمان حل کردیم که نباید با مردان مقایسه شویم. فوتبال را به‌عنوان ورزش کشور کنار می‌گذاریم. ولی فوتبال ساحلی اگر هر باداشی بیشتر از ۱۵ پایان‌نامه درباره فوتبال و فوتسال زنان کار کردیم که من استاد راهنما هستم، یعنی با رده‌های بالیترز مردان ما هم داریم برابری را اجرا می‌کنیم و حق و حقوق بچه‌ها را می‌گیریم. هم ترینیت، هم رئیس فدراسیون موافق‌اند و تا جایی که امکان دارد، کمک می‌کنند که زنان حق و حقوق‌شان گرفته شود.

الان برای صعود تیم زنان جفت‌رباط‌ش در نظر گرفته شده؟

هر جفتر مثلا برای صعود فوتبال ساحلی به جام جهانی در نظر گرفته شده، همان مقدار هم برای تیم زنان در نظر گرفته می‌شود. درست است که ناچیز است ولی به هر حال اندازه فوتبال ساحلی برداخت خواهد شد. باید راهکارهایی پیدا کنیم که برابری باشد. حداقل با تبعه‌ای درجه دو مردان این برابری به وجود بیاید که حق و حقوق آنها هم تامین شود. ضمن اینکه بچه‌های ما الان فرصتی برای‌شان پیش آمده که قراردادهای وجود می‌بندند. الان در هیچ رشته ورزشی در باشگاه‌ها این‌قدر پول نمی‌گیرند که بچه‌های ما می‌گیرند. البته من شنیدم‌ام و امیدوارم که این‌طور باشد. به هر حال دارند در مسیر حرفه‌ای‌شدن قدم می‌گذارند و این کمک بزرگی است. وقتی بازیکن از باشگاهش پول بگیرد، زیاد هم انتظار تیم ملی کمک‌شان کند. امیدوارم که دختران هم به این کار درجه از حرفه‌ای‌بودن برسند که انتظار زیادی از فدراسیون نداشته باشند.

بازیکنان مرد پول خوبی از باشگاه‌های‌شان می‌گیرند.

من هم همین را گفتم که دختران هم اتفاق خوبی که برای‌شان افتاده، قراردادهای خوبی با باشگاه می‌بندند.

ولی فدراسیون پاداش مردها را همیشه لحاظ می‌کند.

گفتم. ویترین فدراسیون‌ها تیم اولش است که آن‌هم از طریق بازیکنان وارد فدراسیون می‌شود. شما می‌دانید که ای‌اف‌سی چه پولی برای صعود به جام جهانی می‌دهد. اگر این اتفاق برای زنان هم بیفتد، همان پاداش‌ها در نظر گرفته خواهد شد.

الان کف باشگاه‌های زنان برای عقد قرارداد چقدر است؟

شنیدم مثلا شش، هفت میلیارد قرارداد می‌بندند. اگر چنین اتفاقی بیفتد، البته من مطمئن نیستم ولی فکر می‌کنم قدم مثبتی است که برداشته می‌شود و به هر حال شروع خوبی است.

خانم دکتر، زنان گفتند تیم عراقی‌ها حاضر نشدند که با حجاب بازی کنند و جواب اختیاری داشتند. رسانه‌ها هم برای تماشای مسابقه نیامدند. ولی برای بازی‌های لیگ وقتی که جایگاه‌شان کامل است. چرا مسابقات‌شان حداقل از طریق شبکه‌های اینترنتی یا شبکه ورزش پخش نمی‌شود؟ آیا فدراسیون در این‌باره با صداوسیما صحبتی کرده؟

بله هفت. صحبت سال قبل که در فدراسیون بودم، حتی رفتم سازمان صداوسیما و صحبت‌های زیادی کردیم که پخش فوتبال زنان را داشته باشیم. بچه‌ها خارج از ایران بازی می‌کنند، حجاب کامل دارند. تماشاگر مرد هست، دست‌اندرکاران برگزاری مسابقات هستند و جوّ حجاب کامل است. مسابقه می‌دهند. ولی سیاست‌های رادیو و تلویزیون به این شکل است که تا به حال به نتیجه نرسیده‌ایم. ما تصمیم‌گیرنده نیستیم و ما این یک تصمیم فراسازمانی است که به من ربطی ندارد. ولی دوست دارم که مسابقات‌شان پخش شود، دیده شود و جوّ حجاب‌شان کامل است. مشکلی ندارند.

به غیر از ابعاد ورزشی زندگی‌تان، شما یک فرد دانشگاهی هم هستید. در چند سال اخیر کشورهای اسلامی به واسطه پوشش‌ی که انتخاب کردند، حالا بعضی از شهروندان اختیاری است و بعضی از شهروندان که هم مثل مطابق قانون است. آیا ورزشی که زنان ورزشکار با پوشش اسلام می‌دهند با تمرینات‌ی که دارند، مضاعف‌تر است؟

ماهیت ورزش این است، نه اینکه با حجاب یا بی‌حجاب باشند.

چه تغییراتی؟

یک تغییرات هورمونی و تغییرات جنسی ایجاد می‌کند. ببینید الان مردان چرا قوی‌تر هستند. برای اینکه هورمون تستوسترون‌شان بالاتر است. ورزش‌های سنگین که انجام می‌دهند، هورمون‌هایی ترشح می‌شود که ممکن است مثلا یک‌سری آنزیم‌ها باعث تغییر هورمون‌ها شوند. این هورمون‌ها ممکن است به هورمون‌های مردانه نزدیک باشند. من زیاد در این مسائل آزمایشگاهی ورود نکردم که ببینم دقیقا چه تغییراتی ایجاد می‌شود ولی به هر حال ورزش سنگین و ورزش قدرتی روی عضلات و هورمون‌ها اثرگذار است. ولی این‌قدر تاثیرگذار روی سلامتی دختران نیست و اگر ورزش را قطع کنند، شرایط بدنی به حالت اولیه برمی‌گردد.

یعنی مثلا ممکن است پریودشان قطع شود؟

این مسئله وجود دارد. تحقیقاتی که در دنیا انجام دادند، به نتایج این‌جنبی هم رسیدند. ولی بسیار نادر و در سطح بسیار بالا و فشرده و شاید استفاده از داروها در ورزش‌های بسیار سنگین و قدرتی ممکن است که باعث چنین اتفاقاتی شود.

مثل وزنه‌برداری در سطح المپیک.

بله، ولی اگر ورزشکار، ورزش را کنار گذاشته باشد، دوباره در بدن تعدیل ایجاد می‌شود و هورمون‌ها هم سازگار و متعادل می‌شوند. این مسئله می‌تواند در مردها هم باشد.

یعنی میزان هورمون‌هایشان باز بیشتر شود. آیا برای قلب و عملکرد آن مناسب است؟

در دنیا می‌بینید که ورزش خیلی سنگین به هر حال یک تغییراتی ایجاد می‌کند. تغییرات جسمانی آمادگی آنها را بالا می‌برد. انعطاف، قدرت، سرعت، هماهنگی با هر مسئله‌ای که استفاده را بالا می‌برد. ولی به هر حال یک مقدار ممکن است روی قلب اثر بگذارد. روی عضلات اثر بگذارد. تغییرات منفی هم ممکن است که داشته باشد و در طول زمان خودش را نشان بدهد. در صورتی که ورزش خیلی سنگین باشد و از دارو و مکمل‌ها استفاده کنند، یک‌سری عوامل دست به دست هم می‌دهد و ممکن است اتفاقاتی بیفتد که می‌بینیم. مثلا مرگ‌های ناگهانی که الان در فوتبال شاهدش هستیم یا بسیاری از ورزشکاران هستند که مشکلات قلبی و عروقی زودتر از افراد غیرورزشکار پیدا می‌کنند. ولی به هر حال نمی‌توانیم ورزش را زیر سؤال ببریم. چون ورزش در حد اعتدال بهترین درمان و بهترین فاکتور برای سلامتی از فرق سر تا نوک پا هست. مثلا روزی نیم‌ساعت پیاده‌روی کنید. ورزشی که ضربان قلب را تا حد مناسبی بالا ببرد ولی فشار زیاد از حد به بدن وارد نشود.

در چند سال گذشته یا یک دوره شاید قبل‌تر در تیم ملی فوتبال زنان معمولا بازیکنانی که با استاندارد تعریف جامعه مطابقت نداشتند، صورت و ظاهر و زیبایی مدنظر جامعه را نداشتند. اولین اتفاقی که می‌افتاد می‌گفتند که این بازیکنان مرد هستند. در صورتی که می‌دیدیم از خانواده‌هایی بودند با اقتصاد سطح پایین که این دختر برای زندگی زحمت می‌کشید. و این توان را نداشت که به زیبایی ظاهری برسد. نه در فوتبال در رشته‌های دیگر هم وقتی عکس‌های ورزشی دیده می‌شود کسی که با بقیه از نظر ظاهر فرق دارد قضاوت می‌شود که مرد است. مثلا یک مدت می‌گفتند که در فوتبال زنان مردها حضور دارند.

مگر تست داده نمی‌شود؟

مسائل پزشکی را من در جایگاهی نیستم که بتوانم پاسخ‌گو باشم. پزشکانی که متخصص هستند مخصوصا کسانی که تخصصشان غدد هست این موارد را بررسی می‌کنند. چند مورد در ورزش‌های مختلف جنین افرادی بوده‌اند که به دکتر غدد معرفی کردیم. بررسی شدند و تشخیص داده شد که ممکن است دوجنسیتی باشند. عمل جراحی هم حتی انجام شده تا بدنه ورزش از این قضیه پاک شود. امکان دارد جزاح از ورزش هم این افراد باشد که ما با آنها مواجه نیستیم. ولی در ورزش این افراد به چشم می‌آیند. تا سال‌ها قبل زیاد توجهی به این قضیه نمی‌شد. به هر حال این افراد هم انسان هستند و باید فعالیت کنند. ولی در سال‌های اخیر تست‌های لازم را از ورزشکاران می‌گیرند و هرکس که در دریش زنان حضور دارد باید از این مسئله مبرا بوده و جزئیات مشکلاتی نداشته باشد. شما دیدید در المپیک پاریس و در بوکس هم این اتفاق افتاد و مدالش را پس گرفتند.

آیا در فوتبال زنان تیمن موارد‌ی داشتیم با به صرف ظاهر قضاوت می‌شدند؟

در همه رشته‌های ورزشی من بعضی اوقات دیده، ولی بررسی‌های لازم انجام شده و پزشکان متخصص نظر دادند و مشکل را حل کردند.

یعنی آن فرد از ورزش رفته است؟

بله، یک تغییرات داده است.

شما تحقیقی انجام داده بودید در مورد میزان پولی استخوان زنان ایرانی با زنان ورزشکار. آیا جند سال بعد ایران تحقق دارد یا دچار مشکل شود زنان ورزشکار که به دوران مونوپاز رسیدند چه میزان مثلا پولی استخوان‌شان بالاتر یا کمتر بود؟

این تحقیق رساله دکترای من بود. سال ۷۵ این کار را شروع کردیم و ۷۶ به پایان رسید. من روی پنج، شش رشته ورزشی کار کردم. شش ماه تمرینات راکتی-توپی، دوومیدانی و شنا. به این نتیجه رسیدیم رشته‌هایی که وزن بیوینگ (Weight Bearing) مثل بسکتبال و والیبال روی زمین کار می‌کردند و نان وزن بیرینگ (Non weight bearing) مثل شنا تفاوت خیلی فاحشی با هم داشتند. ورزش‌هایی که روی زمین انجام می‌شد جزو فشار مضاعفی به بدن وارد می‌کرد به استخوان‌ها فشار می‌آورد. کلسیم جذب استخوان می‌شد و پوکی استخوان کمتری داشتند و تراکم استخوان بالا بود. در شاترکها و کمتر بود. بعد به این نتیجه رسیدیم که ورزش‌های راکتی بهتر از بقیه رشته‌ها بودند به دلیل اینکه وسیله هم بعاث می‌شد روی دست‌ها مخصوصا فشار لازم وارد شود و پوکی استخوان کمتر در این ناحیه دیده می‌شد. در والیبال و بسکتبال هم به‌خصوص بسکتبال که توپ و دست درگیر بودند، فشار بیشتری از زمین به توپ و از توپ به دست وارد می‌شد. نتیجه تحقیق خیلی خوب بود و خیلی مبحث تو و جدیدی بود. دو سه سال پیش از تیفنر فیزی که آن زمان عضو تیم ملی بودند - چون من روی بازیکنان تیم‌های ملی کار کرده بودم - و الان به سن موپوپاز رسیده بودند کیفیتی تراکم استخوان گرفتیم ولی در کار تحقیقاتی هنوز دورد نکردم و دیدم که همچنان آنهایی که به سن موپوپاز رسیدند باز هم تراکم استخوانی‌شان بهتر از آنهایی است که ورزش نمی‌کردند؛ بنابراین نباید ترس داشته باشید که ورزش باعث مشکلات تراکم استخوان افرایش پیدا کند. البته ورزش موج بیاری با توجه به شدت و فشار و استفاده از وسیله‌ای که دارد متفاوت و اثرگذار است.

این تحقیق را با کشورهای دیگر مقایسه کردید؟

اخیرا نه. سال‌ها پیش که خودم کار تحقیقاتی انجام می‌دادم می‌دیدم کشورهای دیگر هم روی این مسئله کار کردند. تمرکز روی بیماران دارای پوکی کردند. خواهرم روی بیماران دارای پوکی استخوان یک‌سری ورزش‌ها به مدت شش ماه تا یک سال کار کرد و بدنه نتایجی که به دست آمده، نشان می‌دهد که بیماران بهبود پیدا کردند. در دنیا هم چنین تحقیقاتی انجام شده که نتایج می‌دانید که من تخصصم فیزیولوژی ورزش است. سال‌های سال در دانشگاه بیشتر از ۱۵ پایان‌نامه درباره فوتبال و فوتسال زنان کار کردیم که من استاد راهنما بودم. ۳۰، ۳۵ سال قبل من تقاضا داشتم که فوتبال زنان راه‌اندازی شود. آن زمان آقای هاشمی‌طبا رئیس سازمان ورزش بودند و گفتند که فوتبال ورزش مردانه‌ای است و ما نمی‌توانیم فعلا کاری کنیم. من گفتم اگر تحقیق کنم که مشکلی ندارد و از نظر ماهیتی مثل رشته‌های دیگر است. قبول می‌کنید. پذیرفتند و گفتند بله. ما یک‌سری کارهای تحقیقاتی را از آن زمان شروع کردیم و دیدیم خوب. به هر حال ماهیت ورزش یک‌سری تغییرات هورمونی را در بدن ورزشکار زن ایجاد می‌کند و همان تغییراتی که در هندبال وجود دارد، در فوتبال هم داشت. همان تغییراتی که در بسکتبال بود، در والیبال هم بود و در رشته‌های سنگین دوومیدانی هم بود. در فوتبال هم بود. ما این را ثابت کردیم. یعنی وقتی لیگ تحقیقات انجام می‌دهند را نشان داد و آن زمان هنوز بحث که دوباره ای‌اف‌سی حضور ما با حجاب در مسابقات مقدماتی المپیک لندن را ممنوع کرد و بچه‌ها از زمین بیرون آمدند، به ما گفتند با حجاب نمی‌توانیم بازی کنیم. مجدد ما همان‌جا به این مسئله ورود کردیم. من حتی به مقر فیفا رفتم و با آقای سپ بلاتر، رئیس سابق فیفا، صحبت کردیم و با نایب‌رئیس او که رئیس فدراسیون فوتبال زنان بود، صحبت کردیم. با مسئولان کشورهای اسلامی صحبت کردیم. جلسات بسیاری را گذاشتیم و رئیس کمیته فیفا گفت ما نباید کنید که زنان با حجاب بازی کنند. ما به این حجاب مشکلی برای‌شان ایجاد نمی‌کند. نبینید. نمی‌گویم که هیچ فرقی ندارد. چرا، ولی تفاوت خیلی چشمگیری بین کسی که با حجاب بازی می‌کند با کسی که نمی‌کند، نیست. یک مقدار سخت‌تر شد ولی بچه‌های ما علاقه دارند که با حجاب بازی کنند. و قانون و مقررات کشورمان هم این است که ما باید با حجاب بازی کنیم. طبق قوانین دارند بازی کنند و با این قوانین باید مطابقت داشته باشند. بنابراین این‌قدر انگیزه‌ها بالاست که یک مقداری هم اگر زیاد فعالیت کنند، مشکلی پیش نمی‌آید. ضمن اینکه تأکید می‌کنم که تحقیقاتی هم که انجام دادیم، زیاد مشکلی نبود. بعدا ما نتیجه تحقیقات‌مان را به فیفا و ای‌اف‌سی ارائه دادیم که آنها موافقت کردند و از آن به بعد اجازه دادند که با حجاب بازی کنیم. اما گفتند یک مقداری مثلا گردن بیرون باشد. کسی مثلا پزشکی داشته که این مشکل پزشکی را تا حدودی حل کردیم. می‌گفتند که ما نمی‌خواهیم این فرهنگ در ای‌اف‌سی و فیفا جا بیفتد و شما الان با این حجاب بازی می‌کنید. همه‌ی ما هم اعلام می‌کنند که ما با «ساری» بازی می‌کنیم یا مثلا اسرائیلی‌ها هم می‌گویند ما با کلاه، دوماغ بازی می‌کنیم. این قوانین و مقررات نمی‌خواهیم حاکم شود. ما هم گفتیم اگر با این لباس نتوانیم بازی کنیم، اصلا نمی‌توانیم وارد مسابقات شویم و بازی کنیم. در نهایت پذیرفتند و الان هم تحقیقات زیادی انجام دادیم. یک مقداری هست آن شاید در استقامت‌شان، قدرت‌شان، سرعت، در تعریق و مسائل فیزیولوژیکی با تغییرات هورمونی تاثیرگذار باشد ولی به کوته‌ای نیست که جلوی موفقیت‌شان را بگیرد.

در تحقیقات دست می‌بردید که فیفا و ای‌اف‌سی متقاعد شوند.

خوب، همین کار را هم کردیم (با خنده). به هر حال متقاعدشان کردیم، ولی بچه‌ها عادت کردیم.

حتی داورها هم این مشکلات را دارند.

بله. داورها هم عادت کردند و من خودم جزو دختر ورزشکار دارم و سال‌ها است با دختران جوان ورزشکار روبه‌رو هستم. این‌قدر دغدغه‌شان نیست. آنها می‌خواهند بازی کنند و دیده شوند.

واقعا راندمان‌شان پایین می‌آید؟

نه، من فکر نمی‌کنم. گفتم در تحقیقاتی که انجام دادیم. این‌قدر تاثیرگذار نبود.

شما اول بحث فیزیولوژی ورزشی را گفتید که ورزش هورمون‌های بدن زنان را با یک‌سری تغییرات مواجه می‌کند.

ببینید من نمی‌توانم زیاد درباره سیاست‌ها و تصمیم‌سازی‌های استقلال صحبت کنم. چون ما در استقلال سخنگو داریم و از طریق ایشان مسائل تیم و تصمیمات بیان می‌شوند. من فکر می‌کنم هرچه کمتر در این باره صحبت کنم بهتر است. ولی در کل می‌خواهم بگویم که آقای دکتر تاجرنیا یک فرد بسیار شریف، عاقله‌مند و دلسوز برای استقلال هستند و خیلی کارهای منفی انجام داده و راهایی که پیش گرفته منفی بوده. به هر حال ممکن است مشکلاتی، یک‌سری اختلاف‌نظرهایی هم در هیئت‌مدیره باشد یا کسانی با دولت حل کردند و در بدنه هیئت‌مدیره کمتر آن تضاد و اختلاف وجود دارد. ولی در هر مجمعی که شما می‌بینید مشکلاتی هست که واقعا باید با دولت و با تدبیر حل شوند که در استقلال هم اگر مشکلی وجود دارد باید حل شود. ولی مشکل به هر حال از جایی دیگر است. بدشانسی‌هایی وجود داشت، مربی و بازیکن به موقع نتوانستند بگویند اما من فکر می‌کنم به تدریج تیم شکل می‌گیرد و مشکلات حل خواهند شد و استقلال هم روز به روز بهتر می‌شود.

آیا این فرمشکلات در استقلال زیاد هست که از پرداختن به فوتبال زنان غافل شوند؟ یا به هر حال دوست دارند که در کنار تیم بزرگسالان مردان در حوزه زنان هم تیم‌داری کنند؟ البته خاص استقلال نیست؛ مشکلی هست که نکاه برابر به فوتبال زنان و مردان ندارد.

الان در ورزش کشورمان رویکرد عدالت جنسیتی هست. خوشبختانه وزارت ورزش، وزیر ورزش و کمیته ملی المپیک با این رویکرد عدالت جنسیتی به ورزش زنان نگاه می‌کنند و زنان را به ورزش‌کردن تشویق کرده و برای ورزش زنان ارزش قائل هستند. نکاه و نگرش منفی وجود دارد چه در بین روسای فدراسیون‌ها، چه وزارت